

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра української літератури

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Шевченкознавство Буковини в іменах

Вибіркова

Освітньо-професійна програма «Українська мова та література»

Спеціальність 035 Філологія

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Факультет філологічний

Мова навчання українська

Розробники: Меленчук Ольга Василівна, кандидат філологічних наук, асистент кафедри української літератури

Профайл викладача (-ів)

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=92sAAycAAAAJ&hl=uk&citsig=AMstHGQMWy1k59NlKvM5M767JgvohJLAEg>

Контактний тел. (099)9095356

E-mail: o.melenchuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4890>

Консультації Очні консультації: понеділок 14.30 – 16.00

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Навчальна дисципліна «Шевченкознавство Буковини в іменах» покликана розширити уявлення про розвиток шевченкознавства як науки на теренах Буковини у II половині XIX – на початку XXI століття. Ґрунтовне і системне вивчення життя і творчості Т. Шевченка припадає на період Австро-Угорщини та пов'язане з традиціями Чернівецького університету, де викладався відповідний курс, а його багаторічним лектором був професор-україніст С. Смаль-Стоцький, завдяки якому сформувалася шевченкознавча наукова школа.

Тематика курсу вибудована так, що студенти знайомляться зі здобутками учнів С. Смаль-Стоцького на шевченкознавчій ниві, які більшою чи меншою мірою продовжили справу вивчення та популяризування творчості Т. Шевченка. Крім того, охоплено вивчення двох складників – наукової та літературно-мистецької шевченкіани, яка розвивалася на теренах Буковини наприкінці XIX – на початку XXI століття.

2. Мета навчальної дисципліни – детально простежити наукові та літературно-мистецькі здобутки у галузі буковинської шевченкіани; дослідити актуальні проблеми буковинського шевченкознавства; з'ясувати чинники, що сформували науковий світогляд послідовників шевченкознавчої школи С. Смаль-Стоцького; акцентувати на ідейно-концептуальних засадах наукових досліджень у галузі шевченкознавства; з'ясувати ідейно-тематичні особливості художніх творів, в яких фігурує образ Т. Шевченка тощо.

3. Пререквізити. «Література Буковини II половини XIX ст.», «Література Буковини початку XX століття», «Сучасний літературний процес на Буковині», «Українська література і періодика Буковини австрійського періоду», «Літературно-мистецька шевченкіана світу».

4. Результати навчання

Внаслідок вивчення курсу «Шевченкознавство Буковини в іменах» студенти детально знайомляться з історією розвитку наукової та популяризаторської шевченкіани на теренах Буковини, розглядають коло проблем сучасного шевченкознавства тощо. Для цього потрібно:

знати:

- принципи розвитку історико-літературного процесу та шевченкознавства зокрема;
- наукові здобутки у галузі буковинської шевченкіани;
- художні твори буковинських письменників, присвячені Т. Шевченкові;
- науково-критичну літературу із шевченкознавчої проблематики.

вміти:

- виявляти та досліджувати актуальні проблеми буковинського шевченкознавства;
- аналізувати тексти художньої літератури та наукові матеріали на шевченкознавчу тематику;
- простежувати методологічні засади шевченкознавчих наукових студій.

Внаслідок опанування навчального матеріалу студент має набути наступних компетентностей, передбачених освітньою програмою:

ІК – інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати загальні та спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі середньої освіти, пов'язані з методикою викладання української мови та літератури в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає впровадження інновацій.

ЗК – загальні

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ФК – фахові

ФК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ФК 11. Здатність оцінювати творчість окремого автора та визначати роль і вплив на його творчість культурного середовища та суспільних процесів.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПР 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПР 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації).

ПР 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПР 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПР 20. Оцінювати історію літературного життя на Буковині у зв'язках з народною творчістю, культурою українців та інших етносів, книговидавничою і журналістською справою; розуміти міжмистецьку взаємодію Біблії і культури, письменства і кіно, аналізувати взаємозв'язки явищ і фактів української літератури з відповідними явищами і фактами літератури національних спільнот України.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Шевченкознавство Буковини в іменах													
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю	
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні і завдання		
Денна	1	1	3	90	2	16	14				60		залік
Заочна	1	1	3	90	2	8	4				78		залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Шевченкознавство Буковини кінця XIX – початку XX століття.													
Тема 1. Становлення і розвиток шевченкознавства на Буковині у 1880-х –	11,5	2	2				7,5	10	2				8	

1914 рр. Наукове і популяризаторське шевченкознавство.												
Тема 2. Шевченкознавча школа С. Смаль-Стоцького: кіцмансько-коломиїський та вижницький осередки.	11,5	2	2			7,5	12		2			10
Тема 3. Ідейно-концептуальні засади наукових досліджень у галузі буковинської шевченкіани кінця XIX – початку XX століття.	11,5	2	2			7,5	10		2			8
Тема 4. З історії шевченкознавства на Північній Буковині у міжвоєнний період: національно-політичний аспект.	11,5	2	2			7,5	12					12
Разом за ЗМ1	46	8	8			30	44		4	2		38
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Шевченкознавство Буковини середини XX – XXI століття.											
Тема 5. Радянське шевченкознавство Буковини: здобутки і втрати.	10,5	2	1			7,5	10					10
Тема 6. Розвиток шевченкознавства Буковини у період незалежності України. Відзначення 200-літнього ювілею з дня народження Т. Шевченка.	11,5	2	2			7,5	12		2			10
Тема 7. Художня шевченкіана Буковини.	11,5	2	2			7,5	12		2			10
Тема 8. Наукові досягнення у галузі шевченкознавства буковинських вчених.	10,5	2	1			7,5	12		2			10
Разом за ЗМ 2	44	8	6			30	46		4	2		40

Усього годин	90	16	14			60	90	8	4			78
--------------	----	----	----	--	--	----	----	---	---	--	--	----

5.3. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1.	Наукове і популяризаторське шевченкознавство Василя Сімовича. «Гурток кобзарознавства».	2
2.	Шевченкознавство Дмитра Николишина. Політичний аспект шевченкознавчих студій Омеляна Цісика.	1
3.	Д. Лукіянович як шевченкознавець. Шевченкознавча діяльність Д. Загула.	2
4.	Літературна шевченкіана письменників Буковини другої половини XIX – першої половини XX ст. (Ю. Федьковича, С. Воробкевича, К. Малицької, С. Яричевського, О. Маковея, Д. Ботушанської, Остапа Вільшини, М. Марфієвича, О. Шевчукевича).	2
5.	Ліро-епічна шевченкіана другої половини XX – початку XXI століття (художні присвяти Т. Шевченкові П. Амбросій, В. Колодія, В. Фольварочного, В. Демченка, Т. Севернюк, Г. Тарасюк, І. Фостія, П. Палія, М. Матіос, М. Ткача, М. Івасюка, В. Вознюка, М. Бучка, В. Китайгородської, Б. Мельничука та ін.).	2
6.	Т. Шевченко в літературно-критичному осмисленні О. Пулинця, В. Лесина, Л. Чернеця, О. Романця, М. Богайчука, С. Далавурака, С. Дігтяра, А. Коржупової, В. Косяченка, К. Германа, Н. Бабич, Б. Мельничука, В. Антофійчука.	2
7.	Проблемно-тематичний аспект статей буковинських авторів на сторінках «Шевченківської енциклопедії».	1

5.4. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1.	Вплив наукової школи С. Смаль-Стоцького на шевченкознавчі зацікавлення Луки Луціва.
2.	Т. Шевченко у німецькомовному світі: наукове осмислення та перекладознавчий досвід (Йоганн Георг Обріст, Карл-Еміль Француз, Сергій Шпойнаровський, Сильвестр Яричевський).
3.	Музична шевченкіана Сидора Воробкевича.
4.	Буковинські координати Василя Щурата та його внесок в українське шевченкознавство.
5.	Олекса Романець як дослідник творчості Т. Шевченка: молдавсько-румунський аспект.
6.	Шевченкіана Михайла Івасюка.
7.	Т. Шевченко у науковому прочитанні В. Лесина.
8.	Шевченкознавчі дослідження Федора Погребенника.
9.	Енциклопедичний характер шевченкознавчих статей Б. Мельничука.
10.	Радіошевенкіана: культурно-мистецький проєкт радіо «Буковина»

	«Читаймо «Кобзар» та радіопередача «Апостол правди: Т. Шевченко і Буковина» з нагоди 200-літнього ювілею Т. Шевченка.
11.	Кінематографічна шевченкіана: роль І. Миколайчука.

5.5. Тематика індивідуальних завдань (ІНДЗ)

№	Назва теми
1.	На основі праці С. Смаль-Стоцького «Т. Шевченко. Інтерпретації» в окремому повідомленні з'ясувати особливості методології вченого інтерпретації творів Т. Шевченка та визначити проблемно-тематичний спектр вміщених статей.
2.	Підготувати наукову доповідь на тему: «Василь Сімович як видавець «Кобзаря» Т. Шевченка».
3.	Підготувати наукову доповідь на тему: «Проблематика шевченкознавчих матеріалів В. Сімовича».
4.	Підготувати творчу роботу на тему: «Образ Т. Шевченка у повісті «Перекинчики» Є. Ярошинської та у художній творчості О. Маковея».
5.	Письмово проаналізуйте дискусію навколо статті О. Бойченка «Шевченко, якого треба знати».
6.	Підготувати повідомлення з історії розвитку мистецької шевченкіани на Буковині кінця ХІХ – початку ХХ століття.
7.	У вигляді мультимедійної презентації зробити огляд мистецьких творів сучасних буковинських митців, в яких відтворено образ Т. Шевченка.
8.	Підготувати реферативну доповідь на тему: «Буковинська скульптурна шевченкіана».
9.	Зробити огляд матеріалів, опублікованих у буковинській пресі з нагоди 50-річчя з дня смерті та 100-річчя з дня народження Т. Шевченка.
10.	Укласти бібліографію шевченкознавчих публікацій на сторінках часопису «Час» за визначеними роками.
11.	Підготувати повідомлення про публікації шевченкознавчих матеріалів на сторінках журналу «Самостійна думка» та додатку «Самостійна думка української матері».
12.	Зробити огляд шевченкознавчих матеріалів на сторінках «Буковинського журналу».
13.	Підготувати повідомлення про шевченкознавчі публікації на сторінках «Української ластівки».
14.	Зробити письмово огляд буковинських науково-критичних видань з нагоди 200-літнього ювілею Т. Шевченка.

6. Система контролю та оцінювання

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою. Результати роботи студентів впродовж навчального семестру оцінюються в ході поточного контролю в діапазоні від 1 до 60 балів (включно), а результати підсумкового контролю (іспиту) оцінюються від 1 до 40 балів (включно).

Оцінювання проводять за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії і методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;
- 3) уміння використовувати теорію при вирішенні практичних завдань, проведенні необхідних розрахунків;

4) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядають;

5) логіка, структура викладання матеріалу в роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію;

6) самостійність виконання завдань та своєчасність здачі завдань викладачу. Контроль виконання поставлених задач при проведенні практичних занять здійснюється протягом семестру; якщо студент виконує завдання з відсутністю окремих вимог до їх виконання, то оцінка знижується.

Оцінку «відмінно» (або 50% за поточний контроль) ставлять за умови відповідності виконаного завдання студентом за всіма зазначеними критеріями. Відсутність будь-якої складової знижує оцінку на відповідну кількість балів. Захист ІНДЗ проводять наприкінці навчального модуля який є умовою допуску до підсумкового контролю.

Засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання:

1. Усне та письмове опитування.
3. Реферативні доповіді, мультимедійні презентації.
4. Творчі роботи, написання відгуків, рецензій
5. Тестування.

6.1. Розподіл балів, які отримують студенти

Для прикладу (залік)

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)															Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	40	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

6.2. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	Для заліку
90-100	A	відмінно	ЗАРАХОВАНО
80-89	B	добре	
70-79	C	задовільно	
60-69	D		
50-59	E		
35-49	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

--	--	--	--

7. Рекомендована література

Основна:

1. Антофійчук В. Буковинські образки : статті, передмови, рецензії, спогади. Бухарест : Видавництво «RCR Editorial», 2020. 352 с.
2. Антофійчук В. Початки буковинської шевченкіани // Науковий вісник Чернівецького університету. 2012. Випуск 648–649. Слов'янська філологія. С. 55-61.
3. Антофійчук В. Століття Шевченка на Буковині // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. Чернівці : ЧНУ, 2015. Вип. 770: Слов'янська філологія. С. 90-96.
4. Меленчук О. Тарас на букових п'єдесталах. З історії пам'ятників Т. Г. Шевченкові на Чернівеччині. Чернівці : Букрек, 2014. 33 с.
5. Меленчук О. Традиції Тараса Шевченка у творчості Костянтини Малицької. Чернівці, 2018. 23 с.
6. Меленчук О. У мистецькому різнобарв'ї. Тарас Шевченко в образотворчому та декоративно-прикладному мистецтві Буковини : науково-популярний нарис. Чернівці : Букрек, 2016. 148 с.
7. Меленчук О. Шевченкова присутність у творчості буковинських письменників // Літературознавство. Фольклористика. Культурологія. Зб. наук. пр. Вип. 29 - 31 / Відп. ред. д. філол. н., проф. В. Т. Поліщук. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2019. С. 89 – 106.
8. Мельничук Б. З історії української поетичної шевченкіани ХІХ–ХХ століть // Вісн. Черкас. ун-ту. Сер. «Філологічні науки». Черкаси, 2007. Вип. 108. С. 27–56.
9. Мельничук Б. Українська поетична шевченкіана : [навч. посіб. зі спецкурсу] / М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2010. 174 с.
10. Письменники Буковини другої половини ХІХ – першої половини ХХ століття: Хрестоматія. Частина 1 / упоряд. Б.І.Мельничук, М.І.Юрійчук. Чернівці : Прут, 2001. 800 с.
11. Сімович В. Праці: У 2 т. Т. 2 : Літературознавство. Культура. Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. 904 с.
12. Смаль-Стоцький С. Т. Шевченко. Інтерпретації. Черкаси : Брама, 2003. 376 с.
13. Тарас Шевченко і Буковина: Методично-бібліографічні матеріали по відзначенню 175-річчя від дня народження українського письменника / ЧОУНБ. Чернівці, 1988. 23 с.
14. Тарас Шевченко – поет, художник, мислитель: (з матеріалів газети «Буковина») : бібліогр. покажч. / уклад. : Т. Д. Мурашевич, Ю. І. Калущ; наук. ред. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. 106 с.
15. Шевченківська енциклопедія: В 6 т. К.: НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, 2012. Т. 1: А–В. 744 с.; Т. 2: Г–З. 760 с.; 2013. Т. 3: І–Л. 888 с.; Т. 4: М–Па. 808 с.; 2015. Т. 5: Пе–С. 1040 с.; Т. 6: Т–Я. 1120 с.
16. Шевченко і Буковина: Методично-бібліографічні матеріали до 190-ліття від дня народження геніального українського поета Т. Г. Шевченка. Чернівці: ЧОУНБ ім. М. Івасюка, 2004. 20 с.

Додаткова:

17. Антофійчук В., Мовчанюк В. Сильвестр Яричевський в контексті німецькомовної Шевченкіани // Яричевський С. Поет любові і протесту / упоряд. В. Антофійчук; передм. і прим. В. Антофійчука, В. Мовчанюка; пер. укр. та нім. мовами Петра Рихла, пер. рум. мовою Іоани Ростош. Чернівці, 2009. 88 с. нім., укр. та рум. (П. Рихло, С. 3, 26, 47).

18. Брюховецька Л. Іван Миколайчук: «Рівень болю, який може вміститися в серці»: [образ Шевченка у фільмі]. *Чернівці*. 2004. 5 берез. (№ 10). С. 5.
19. Брюховецька Л. Шевченко і кіно: доповідь на XXIII щорічній науковій шевченкознавчій конференції, НТШ, Нью-Йорк. Кіно-Театр. 2003. № 3. С. 22-25.
20. Бучко М. Пророк, або остання ніч Тараса Шевченка. Чернівці: Місто, 2001. 52 с.
21. Вознюк В. Перше пошанування Кобзаря у Чернівцях 29 лютого (за ст. ст.) 1864 року. *Буковина*. 2009. 19 трав.
22. Гавришук Є. Образ великого Кобзаря у творчості Івана Миколайчука / Є.Гавришук // Музейний щорічник 2004-2005. Чернівці, 2005. Вип. 3-4. С. 96-98.
23. Герман К. Щоб «встали з великого сну»: Творчість Т. Г. Шевченка і українське національне відродження на Буковині. *Буковина*. 2003. 7 берез.
24. Гуйванюк І. Вшанування пам'яті Тараса Шевченка на Буковині в другій половині XIX – на початку XX ст. / І. Гуйванюк, Н. Гуйванюк ; Гнатчук О. Відзначення шевченківських свят на Північній Буковині в кінці XIX – поч. XX ст. : (за матеріалами Чернів. держ. обл. арх.) // Т. Г. Шевченко и мировая культура : материалы 6-го Междунар. семинара / Б-ка Акад. наук России [и др.]. СПб., 2007. С. 243–264.
25. Гусар Ю. Степан Смаль-Стоцький світоч української культури: [його біографія та мемор. дошка по вул. Шевченка, 55]. *Вечірні Чернівці*. 2007. 11 січ. (№2). С.8.
26. Карачко С. Т. Шевченко йшов до Відня через Чернівці. *Буковин. віче*. 2003. 8 жовт.
27. Колодій В. Із циклу «Поменики» : Т. Шевченку; І. Франко; Ю. Федьковичу : [вірші]. *Буковина*. 2004. 21 січ.
28. Колодій В. Із циклу «Поменики»: Число 1. Шевченко // Колодій В. Забинтовані квіти : поезії. Чернівці : Прут, 2004. 88 с.
29. Колодій В. Поменики : Число 2. Шевченко // Колодій В. Псалом на чорно-білому : вірші і поема. Чернівці : Букрек, 2006. С. 74.
30. Косяченко В. «За євангеліє правди» : [поезії Т. Шевченка]. *Буковина*. 2002. 6 листоп. (№87). С. 3; 13 листоп. (№89). С. 3; 20 листоп. (№91). С. 3; 11 груд. (№97). С. 3.
31. Косяченко В. «Ми не раби його – ми люди!» : [про релігійні погляди Тараса Шевченка]. *Буковина*. 2000. 5 квіт. (№26). С. 3; 12 квіт. (№28). С.3; 19 квіт. (№30). С.3; 17 трав. (№36). С. 3.
32. Косяченко В. Аби те лихо не верталось: виступ на міському вечорі, присвяченому 178-й річниці від дня народження Тараса Шевченка // Косяченко В. Під прапором рідного слова. Чернівці, 2000. С. 152 – 153.
33. Косяченко В. Та не однаково мені.. : літературознавство, публіцистика, спогади : [до 200-ліття Т. Шевченка]. Чернівці : Букрек, 2014. 192 с.
34. Лазарук М. Є пророк у своїй Вітчизні! : [про Т. Шевченка]. *Буковин. журнал*. 2014. №1. С. 4-5.
35. Мельничук Б. Сторінки історії літературного життя в Чернівцях // Чернівці: Історія і сучасність. Чернівці: Зелена Буковина, 2009. С. 387–430.
36. Мельничук Б. Шевченкіана, творена у криївках і ГУЛАГах. *Слово і Час*. 2012. № 4. С. 17-31.
37. Попович О. Осип Маковей – дослідник та популяризатор життя і творчості Т. Г. Шевченка // Науковий вісник Чернівецького університету. Вип. 697-699 : Слов'янська філологія : зб. наук. праць. Чернівці, 2013. С. 71 – 77.
38. Рихло П. Від Тиролю до Буковини: Йоганн Георг Обріст як речник українсько-австрійських літературних зв'язків. *Буковинський журнал*. 2003. Ч. 3-4. С. 224–235.
39. Рихло П. Йоганн Георг Обріст – перший перекладач Шевченка. *Буковин. віче*. 2003. 28 трав. (№ 40). С.3; *Університет. вісник (Чернівці)*. 2003. трав. (№ 5). С.8.

40. Француз К. Е. *Ucrainica. Культурологічні нариси* / Пер. з нім., передмова й коментар Петра Рихла. Чернівці: Книги XXI, 2010. 292 с.

8. Інформаційні ресурси

1. Diasporiana. Електронна бібліотека. URL: <https://diasporiana.org.ua/>
2. <http://izbornyk.org.ua/shevchenko/slovn.htm>
3. <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=2902>
4. <https://zbruc.eu/node/19914>
5. Державний архів Чернівецької області. URL: <https://cv.archives.gov.ua/>
6. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. URL: <http://www.ilnan.gov.ua/index.php/pro-instytut/pidrozdily-instytutu/viddil-rukopysnykh-fondiv-i-tekstolohii/item/183-arkhiv-rukopysiv>
7. Мельничук Я. Буковинці на сторінках «Шевченківської енциклопедії». URL: <http://new.litprostir.cv.ua/?p=1259>
8. Попович О. Осип Маковей – дослідник та популяризатор життя і творчості Т. Г. Шевченка. URL: <https://md-eksperiment.org/post/20190606-osip-makovej-doslidnik-ta-populyarizator-zhittya-i-tvorchosti-t-g-shevchenka>
9. Чтиво. Електронна бібліотека. URL: <https://chtyvo.org.ua/>
10. Шевченківська енциклопедія. URL: <http://www.ilnan.gov.ua/index.php/uk/pro-instytut/shevchenko>